

EEN ONTMOETING

ALS MEN IN MIJN GEBOORTESTAD Rotterdam eens wat wandelen wil, moet men 't vèr zoeken. Wat zijn er heelemaal nog voor aardige buitenweggetjes? Men doet 't beste, zich met de tram te laten voeren tot ergens „aan 't eind,” en dan een eindje op te loopen. En daar men, niet bezittende wat men bemint, in vrede maar bemint wat men bezit, stel ik mij aldus tevreden.

Nu is het de eigenaardigheid van een groote stad, dat ze tòch als 't ware „dorpsgewijze bewoond” wordt. Men moet eens opletten, hoe dikwijls menschen, die verhuizen, 't in hun eigen buurt zoeken of er later weer in terugkeeren. Doch ik doel hier in hoofdzaak op 't feit, dat het stadsgedeelte waar men jong geweest is, eigenlijk de plaats vervult, die de stad in haar geheel moest innemen.

Voor mij is dat Kralingen. Nu is 't al weer iets bijzonders, dat de Rotterdammer nog immer van „Kralingen” spreekt. Men begeeft zich naar 't Noorden, naar 't Westen, of naar den linker Maasoever. Doch beweegt men zich in Oostelijke richting, en dan voorbij 't Oostplein, dan gaat men „naar Kralingen”

En toch is 't al zoo lang geleden, dat Kralingen als dorp ophield te bestaan. De laatste burgemeester was de heer Gerard Hendrik Lambert. Ook mijn overgrootvader, Pieter Lambert, is er omstreeks 1814 burgemeester geweest. Er liggen dus voor mij voorvaderlijke voetstappen. En dan, op het Kralingsche buitengoed „de Schoutenlaan” heb ik mijn kindsheid gesleten.

't Is er minder veranderd dan bijvoorbeeld het Westen. Waar de tramrails ophouden bewandelt men den ouden Schraweg, dit is de afkorting van 's Gravenweg. Daar stonden vroeger de buitens, o.a. het mooie Ypenhof. Maar telkens als men er na een tijdje komt, is er weer een weg... Ypenhof zelf nu ook. Er is in den tuin een nieuw gebouw gezet, dat, best mogelijk, gerieflijker is in 't bewonen. Maar het oude Ypenhof was zoo'n prachtig achttien d'eeuwsch huis, breed, statig en zwierig. En er stonden vermaarde tuinbeelden voor, die ieder kende.

— — — — —
We hadden, dat spreekt, op de Schoutenlaan een bokkenwagen. We hadden er zelfs twee: een vierwieler, voor den „witten bok,” die jonger en kloeker was, en een sjeesje, waarin ik, als zijnde de kleinste en lichtste, gezet werd om voortgetrokken te worden door den „zwarten bok,” een vaal oud dier, in mijn herinnering. Lang is deze, vrijwel genade-hooi etende, zwarte bok mijn tijdgenoot dan ook niet meer gebleven. Ze hadden geen van beide horens, en de fabel, dat bij 't geitenras het mannetje in tegenstelling met het wijfje geweidragend is, heeft bij ons, kinderen, uiteraard nimmer ingang gehad.

We gingen dan uit rijden, meestal naar de Oude Plantage. Onze huisknecht, Jan Smit, mende het wat précaire sjeesje; ik denk, dat een van mijn broers voor den grooteren wagen zorgde. Er kwam altijd een spannend oogenblik als we „'t spoor” over moesten, namelijk den overweg bij den Honingerdijk. Hoe kan toch een herinnering zich vasthechten! Nooit sindsdien zie ik den overweg of ik zie er in gedachte de volledige bokken-equipage bij: het sjeesje, waar we de voeten hielden op een wasdoek in 't patroon van een matje; den rug van den wel erg verkleurden „zwarten bok” met de lange en ruige haren, grijs en roestbruin getint; den „witten” in de voorhoede, reeds veilig de rails

gepasseerd. En ik weet nog, hoe dan de stramme grijsaard tot spoed werd aangezet met 't oog op de treinen, die overigens ons spulletje toch maar niet pardoes overreden zouden hebben, in 't gezicht van 't station en bij open boomen.

Op den Honingerdijk heeft men aan de linkerhand het Toepad. Het is werkelijk een toepad voor wie te voet naar Kralingsche Veer wil om daar de bekende boterham met gerookte zalm te eten. 't Is een wegje... men zegt wel eens van buitengewoon lieve kindertjes, dat ze „te goed zijn voor deze aarde,” en zoo zou ik van 't Kralingsche Toepad willen zeggen, dat het te lief en te landelijk is voor Rotterdam om nog kans van leven te hebben.

Ook daar ben ik als kind veel geweest. Klimt men langs het typisch trapje den Honingerdijk af, dan ziet men weldra in de bocht de hofstede *Muyden* liggen. Het is een oude bezitting geweest, en men kan zien, dat er vrij wat grond toe heeft behoord. De boerderij, die er nu staat, dateert ongeveer uit het midden der vorige eeuw. Er is een steenen brug met twee pilaren, die den naam *Muy — den* dragen; J. Verheul, de bekende schilder-architect, die bijna alle mooie, oude Zuidhollandsche hofsteden in beeld heeft gebracht, maakte ook een aquarel van de poort van *Muyden*.

En al weer is hier een wonderlijke herinnering aan verbonden. Toen ik uit de Vaderlandsche geschiedenis van den moord op graaf Floris V wist, verplaatste mijn verbeelding het tooneel terstond naar het Kralingsche Toepad. Want dáár was *Muyden*! Dáár, bij die hofstee, moesten de edelen den ongelukkigen Floris, wiens voeten onder zijn paard bijeengebonden waren, hebben doodgeslagen... En nu nòg zie ik op die eerste, haast onuitwissbare voorstelling de poort van *Muyden* aan...

— Doch thans wil ik niet langer stilstaan bij jeugdherinneringen, hoe dierbaar mij ook. Ik wil van een korte ontmoeting, daar op 't Toepad, vertellen. 't Was verleden herfst en een warme dag. En als zoo dikwijls had ik mij weer naar Kralingen begeven. Ik liep voetje voor voetje te kuieren, want haast hoeft men allermintst te maken. 't Toepad is maar kort.

Bij 't ijzeren bruggetje, als men weer bij den dijk is, kwam ik een vrouw tegen. 't Was een net dorpsmensch, ze droeg een boerinnenmuts, geen keuvel, maar zoo'n kleine-met-ooren. Ze was niet uit deze contreie vandaan; ze vroeg mij tenminste, *Muyden* aanwijzend, of dat „'n heerenplaats of 'n boerenplaats” was. Ze had een korf met garen-en-band artikelen aan den arm en was blijkbaar een koopvrouw.

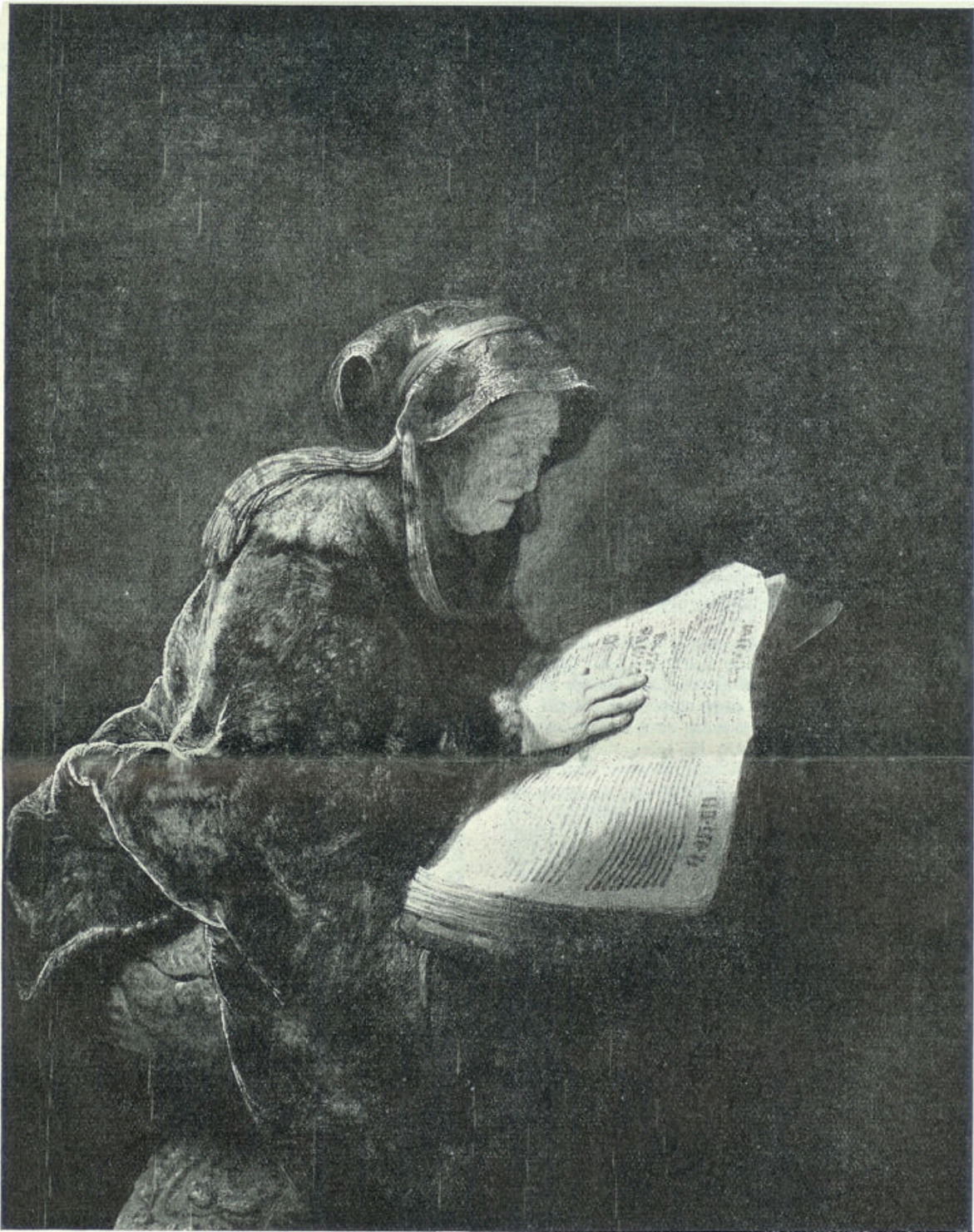
Ik zeide, dat het een boerenplaats was.

Toen overlegde de vrouw met mij of ze er nog heen zou gaan. Ze bedoelde: met de kans er iets te verkoopen. Dat kon ik niet zeggen, de bewoners van *Muyden* zijn mij geheel onbekend. Ze vroeg, hoe ver 't was, heen en weer; ik zei het zoo bij benadering. Ze zag er toen maar van af. Het was tusschen drie en vier op den middag. „Zie je,” zei ze, „ik ben al van acht uur af op 't pad, en 'k ben zoo jong niet meer.”

„Hoe oud ben je dan?” vroeg ik. 't Was wel nog een flinke vrouw, tamelijk groot en recht. Maar ik schatte haar toch allicht op een goede zestig. En dan, ze moest dien mand dragen, en 't was drukkend weer.

„Nou, 'k word zeventig.”

Ze zei dat doodnuchter en zakelijk. Met een opgeruimd gezicht... of 't niets bijzonders is voor een haast zeventigjarig mensch om een halven dag met nering te loopen. Geen woord van verzet, geen klacht over 'n schrielle „djakenie” of wat ook. 't Leek me of ze

Naar een schilderij van Rembrandt

REMBRANDTS MOEDER

volmaakt tevreden zou wezen als ze hier en daar maar wat sleet. Wat haar weerhield om nog naar Muyden te gaan scheen minder haar vermoeidheid, die toch wel zeer groot moet zijn geweest, dan de overweging, dat ze anders een bepaalde bus nog kon halen.

Ik keek in haar korf, die nog altijd tamelijk gevuld was, al had ze dan ook van den ochtend af geloopt. De stukjes wit band, de klosjes en spelden, de karnemelks juffertjes, alles wat een boerin zoo door-den-dag noodig kan hebben, lag er proper en geordend. En heel bescheiden, als terloops, vroeg ze of ik niets noodig had?

Ach . . . ik neem zoo dikwijls geen tasche mee, en dus ook geen beurs. Ik had niets in mijn hand dan mijn tramkaart. Ik liet haar die eerlijk zien, en zei hoe âkelig het me speelt.

En toen had ze zoo waar nog een goed, vriendelijk gezicht en een monter woordje voor mij! Ze zei: „Nou, dan weer es op 'n andere keer.”

Dat gebeurt natuurlijk nooit. Wanneer zal ik ooit op 't Toepad, of waar ook, de oude koopvrouw weer tegenkomen? Die „andere keer” valt te schrappen. Maar dat het beleefde zinnetje haar zoo vóór op de lippen lag, bewees genoeg voor de vele „botjes”, die ze in haar dagen ving. Hoe dikwijls ze op een boerderij met een „niets noodig” werd afgescheept! Om dan even opgewekt en welwillend te antwoorden: „Nou, dan maar weer es op 'n andere keer.”

. . . Of die oude koopvrouw een Christin was? Ik weet het niet, ik heb maar zoo kort met haar gepraat. Zij ging den dijk weer op en ik liep het paadje terug.

Maar als een mensch uit niets zóó zeer als uit het geloof de kracht put om blijmoedig en tevreden te zijn, bescheiden en vriendelijk, rustig bij teleurstelling, 't zij groot of klein — dan houd ik 't haast voor zeker. . .

HENDRIKA KUYPER-VAN OORDT

HET ARENDSJONG

TWINTIG MAART 1811.

Voor het paleis der Tuilerieën te Parijs staat een groote menigte bijeen en op aller gezicht is spanning te lezen. Geen wonder, want men wacht op de aankondiging, dat in dat schitterende paleis een keizerskind geboren is. . . . Straks zal het kanon dreunen en aan Parijs verkondigen, of het een prins is of een prinses. Als het een prins is, zal de groote keizer — dat weten zij allen, die daar wachten — buitengewoon gelukkig zijn, want hoe heeft hij naar een opvolger verlangd! Heeft hij Josefine, die hem geen kind vermocht te schenken, niet verstooten daarom. Zeker, het is waar, zij nam het niet nauw met de huwelijksvrouw en hij had haar toch zoo liefgehad. Nu is dat alles anders: Josefine is weg en in het paleis woont een Oostenrijksche keizersdochter als gemalin van den grooten keizer. Zal zij nu den machtige een troonopvolger schenken? Dat is de vraag, die allen vervult, die allen in spanning houdt. . .

En dan begint daar opeens het kanon te dreunen en allen luisteren in opperste spanning toe. Ieder telt; nauwkeurig telt men, want ieder wil ook de eerste zijn, die het weet. En als dan eindelijk het een-en-twintigste schot weggedreund is over de Seinestad, dan is de spanning schier niet meer te dragen. . . Zal het nu verder gaan, zullen er nog meer schoten weerklinken?

En ja, daar dreunt het twee-en-twintigste en nu gaan de hoeden de lucht in. Oude veteranen, die met Na-

poleon in zware veldslagen zijn geweest, zij schamen zich hun tranen niet, nu er een arendsjong geboren is, nu de dynastie van den Corsicaan, hun verafgoden veldheer, gevestigd blijkt te zijn. . . Frankrijks roem blijft bestaan, ook als eenmaal de adelaarsoogen van den veroveraar gesloten zullen zijn voor eeuwig. . . Zoo denkt men, zoo juicht men. Er is een keizerszoon geboren en van louter vreugde omhelst men elkaar.

En achter de ramen van het groote paleis staart een eenzaam man naar de juichende volksmenigte en tranen stroomen over de wangen van hem, dien men nooit ontroerd heeft gezien. . .

Het prinsje groeit voorspoedig op en de keizer is dol op zijn zontje. Onder de oude houwdegens, die hem vergezeld hebben op zijn krijgstochten, heeft hij enkele vrienden en tot hen spreekt hij graag over het kind. Want hij is er trotsch op en hij heeft er heel zijn hoop op gevestigd. Dit kind zal later Frankrijks keizer zijn, als hij zelf er niet meer zijn zal. En het zal goed worden opgevoed.

Napoleon zelf geeft niet veel om godsdienst. Maar nu het zijn zoon raakt, stelt hij toch prijs op een godsdienstige opvoeding. Met zorg kiest hij een opvoedster voor het blonde, aanvallige kind en die verzorgster vindt hij in de markiezin de Montesquiou, een vrome vrouw, die het kind al vroeg de gebeden leert. De keizer mag haar graag met zijn zontje bezig zien en als ze het kind 's avonds naar zijn bedje brengt, is de vader vaak in de nabijheid, om te zien hoe zijn lieveling wordt onder gestopt. Daar is waarliks iets vredigs in Napoleon, als hij met zijn zoon bezig is. . . Maar als hij een keer het teere stemmetje van den kleine hoort stamelen: „Lieve Heer, zorg er toch voor, dat Vader ons spoedig den vrede schenkt,” dan haalt hij de schouders op en verdwijnt. . .

Maar aan dat alles komt een eind, want Napoleons gelukster gaat onder. Zij, die vroeger zijn vrienden zijn geweest, zij het gedwongen, keeren zich tegen hem en zijn eigen schoonvader is daaronder. Ja, de toestand wordt wel anders, want de man, die hem indertijd den wenk liet geven, en dat uit politieke berekening, dat de hand zijner dochter niet geweigerd zou worden aan den keizer der Franschen, dien hij, het hoofd der oude dynastie, in zijn hart verfoeit, keert zich nu tegen zijn schoonzoon en is met de anderen erop uit, om hem ten val te brengen. . .

Op een Zondagmorgen in de Januarimaand van 1814 is er een vreemd gezelschap in de Tuilerieën. Daar staan eenige honderden officieren en Napoleon deelt hun mede, dat hij zich aan het hoofd der troepen wil stellen. En wijzend op vrouw en zontje, beveelt hij deze twee boven alle schepselen geliefde wezens aan hun trouwe hoede aan. Ik weet, dat ge trouw zult zijn, zegt hij, — de rijen langs schrijdende, met zijn blonden zoon op de armen. En de ruwe krijgers van zoo menigen veldslag kunnen hun tranen niet weerhouden, nu ze hun keizer daar met zijn liefste bezit op de armen zien, terwijl hij vol vertrouwen hen aanstaart. . . Zij zullen het kind beschermen, dat zweren zij. . .

Maar Napoleons ster is aan het ondergaan en niets kan het onheil meer keeren. Voelt hij het, de eenzame man, die daar in zijn werkkabinet zit? Zijn trouwe krijgsmakkers zijn heen en hij zit daar. . . voor het laatst? Er is weemoed in zijn blik, als hij neerziet op zijn zontje, dat daar speelt aan zijn voet. Voelt hij, dat het afscheid, dat in het holle van den nacht zal worden genomen van dit onwetend knaapje, een afscheid is voor het leven?